

DONES VIATGERES A MALLORCA, SEGLE XIX-XX:

artistes, científiques, investigadores i escriptors

BIBLIOTECA DE CORT

Recurs en línia. Llibre

Recurs en línia. Documental

Recurs en línia. Article

Document disponible a la
Biblioteca de Cort

**TÍTOL: *Dones viatgeres a Mallorca, segle XIX-XX:
artistes, científiques, investigadores i escriptors.***

 Textos i disseny: Biblioteca de Cort

Fotografies: viquipèdia

Fotografia de la cuberta: collecció Andreu Muntaner

Març 2022

INTRODUCCIÓ

La guia de lectura fa un repàs de les obres i impressions sobre Mallorca que ens deixaren les primeres viatgeres escriptores, científiques, investigadores i artistes que arribaren a Mallorca en el segle XIX i principis del XX. D'elles recollim el testimoni escrit i el pas per l'illa.

Un primer apartat està dedicat a les escriptores estrangeres que visitaren Mallorca. A més, a la guia dedicam un segon apartat a les científiques i un tercer apartat a les artistes. De totes podeu conèixer la seva relació amb Mallorca i accedir a les seves obres. La Biblioteca de Cort custodia les edicions originals i reedicions traduïdes més modernes encara que no hi són totes, algunes es conserven a altres biblioteques, però d'altres obres no en tenim cap exemplar a cap biblioteca de les Illes Balears.

Per últim trobareu una bibliografia general amb estudis realitzats sobre aquesta temàtica on podeu trobar més informació.

ESCRITORES I VIATGERES

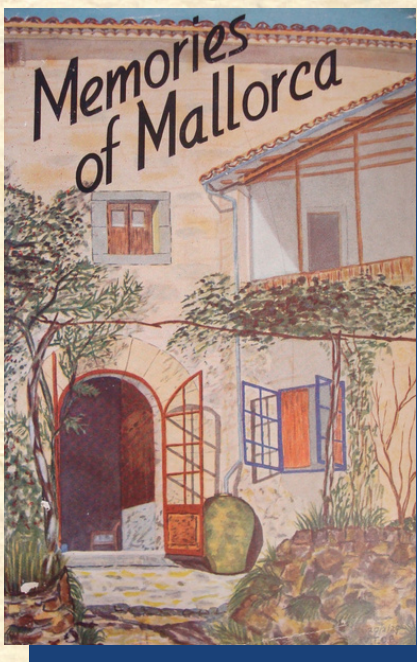
Un primer grup d'escriptores viatjaren a l'illa durant el segle XIX, just quan començaven a arribar a Mallorca els primers viatgers. D'aquest grup podem destacar George Sand, de la qual coneixem bé l'estada, juntament amb el músic Frederic Chopin, i la seva famosa obra Un hivern a Mallorca. Però no coneixem tant el cas d'altres dones de principi del segle XX, amb una biografia fascinant i que també pararen atenció a la nostra illa, que suposà per a elles una font d'inspiració. Així que tenim un conjunt de dones escriptores i intel·lectuals que provenen de diferents indrets d'Europa, els Estats Units o, inclús, de més a prop, com Catalunya, que a la dècada dels anys 10, 20 i 30 estigueren a Mallorca. Algunes varen tenir un pes important en la Primera Guerra Mundial, implicades en treballs humanitaris, altres eren a Mallorca quan esclatà la Guerra Civil el 1936 que els afectà fins al punt que els suposà la seva marxa de l'illa. Altres dones escriptores visiten Mallorca just després del conflicte de la Segona Guerra Mundial i algunes d'elles s'hi quedaren a viure per sempre.

També hem recollit el testimoni d'algunes escriptores que passaren per Mallorca però que no ens deixaren cap obra escrita.

BECKETT, BESSIE D

Bessie Beckett va néixer el 1897, fou una viatgera i compositora nord-americana de bona família que visità Mallorca el 1930 acompanyada pel seu marit. Gairebé no existeixen dades biogràfiques d'aquesta autora, però saben que fins a l'esclat de la Guerra Civil residí al poble de Sóller. El conflicte bèl·lic va impedir la tornada del matrimoni a l'illa i, fruit de l'enyorança, va escriure *Memories of Mallorca* (1947).

Memories of Mallorca

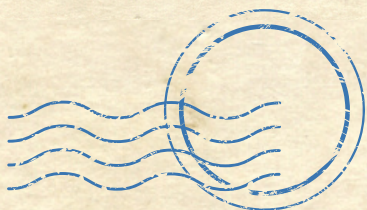
London, Thomas Nelson and Sons, 1947

A *Memories of Mallorca* descriu la idiosincràsia d'una societat tradicional amenaçada per la incipient indústria turística dels primers anys trenta. Aquesta obra no ha estat reeditada ni, tampoc, traduïda al castellà. Beckett tenia un fort vincle d'amistat amb Margaret Kinlock Sheppard (1880-1963), que visqué a Mallorca des dels primers anys trenta i també deixà una obra escrita

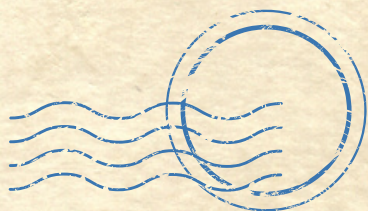
BELGRAVE, ELISABETH

Lady Elisabeth Mary Belgrave (1797-1891), marquesa de Westmister, dama aficionada als viatges, dels quals guardava un diari detallat on mesclava les seves impressions espontànies amb exercicis literaris que han resistit pitjor el pas del temps. Les seves observacions recopilades als dos toms *Narrative of a Yatch voyage in the Mediterranean Sea* garanteixen la diversió del lector. El 1840 feu un creuer per la nostra mar. Per a ella el Palau Reial era un "convent abandonat", el castell de Bellver, meravella del gòtic civil, "un curiós fort rodó", el marès amb el qual es bastí la Seu. També dedica unes línies a Sóller i els seus tarongers.

BELLIFHAM, H. BELCHES GRAHAM

La primavera de 1878 un grup de dames angleses havien fet una aturada a un viatge per Itàlia. Es trobaven a Bordihera, davant la Mediterrània i s'avorrien. La senyora Bellingham decidí que era preferible ser assaltada per un bandoler a Espanya i no li va costar convèncer les seves acompanyants – Bellingham ho confessa obertament al pròleg del seu llibre. El 20 d'abril unes senyores angleses sense acompanyament masculí arribaren al port de Palma i, durant uns mesos, la calma va desaparèixer a l'illa. La senyora Bellingham i les seves amigues no deixaren racó sense regirar. Foren vistes a les fondes, a la Seu, als passeigs, als mercats, als monestirs, i fins i tot a la plaça de Sóller en una memorable ocasió amb l'objecte d'iniciar la travessia de la serra cavalcant ases. En arribar l'estiu l'expedició es desplaçà a Menorca. Aquesta autora no ha deixat –que sapiguem– cap obra sobre l'illa.

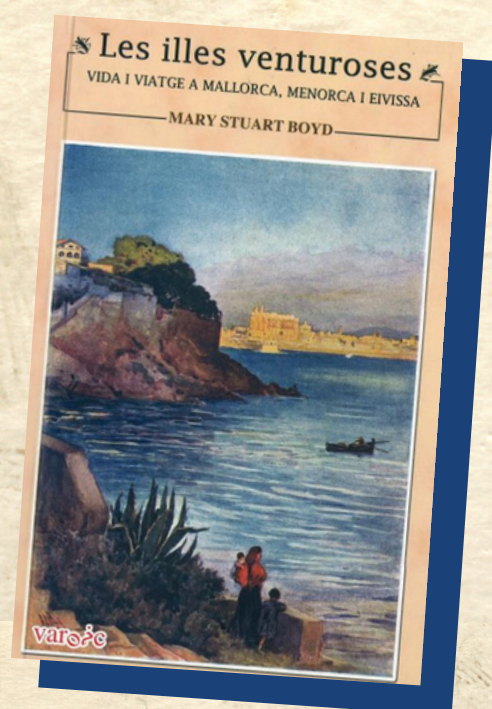
BOYD, MARY STUART

Les illes venturoses: vida i viatge a Mallorca, Menorca i Eivissa

Palma, Documenta Balear, 2008

Edició original: The fortunate isles: life and travel in Majorca, Minorca and Iviza, London, Methuen&Co., 1911

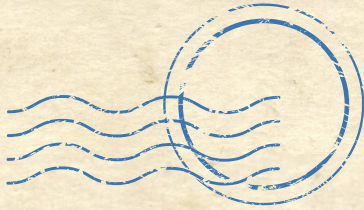

L'escriptora Mary S. Boyd (Escòcia, 1861 - Nova Zelanda, 1937) constitueix un clar exemple de novel·lista britànica de l'època victoriana que dedicà una bona part de la seva vida a viatjar i a novel·lar els seus viatges en llibres, sovint excel·lentment il·lustrats pel seu marit, Alexander Stuart Boyd.

Boyd visità durant els primers anys del segle XX les illes de Mallorca, Menorca i Eivissa. A Mallorca hi va viure durant sis mesos en companyia del seu marit, dibuixant i pintor, i del seu fill. Arran d'aquesta experiència, va escriure l'obra que dedicà a les Illes Balears *The Fortunate isles; life and travel in Majorica, Minorca and Iviza* publicat l'any 1911 al Regne Unit, que assolí un ressò important en la premsa illenca de l'època, però aviat va caure en un oblit que s'ha perllongat durant gairebé tot el segle XX.

Mary Stuart ens conta el seu viatge amb detall i ens resulta fàcil imaginar-nos com era la vida i la gent a Mallorca, com vestien els nostres avantpassats, què menjaven, com es comportaven amb els estranys, com eren els mitjans de transport, etc.

El matrimoni feu un segon viatge a Mallorca el 1912. La tasca intel·lectual de la parella continuà al nou lloc de residència (Takapuna, Nova Zelanda). Mary esdevindrà la primera presidenta de la Lliga d'Escriutores de Nova Zelanda el 1925, mentre que Alexander serà president de la Societat d'Artistes d'Auckland entre 1926 i 1928.

CHRISTIE, AGATHA

Problema en Pollensa

Barcelona, Espasa, 2020

Edició original: *The regatta mystery: and other poems*, Nova York, Dodd, Mead, 1939. *Problem at Pollensa and other stories*

Agatha Christie (Gran Bretanya, 1891 - 1976)

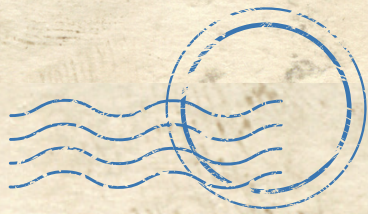
Durant la Primera Guerra Mundial va treballar com a infermera en un hospital, d'on va treure la inspiració per a

escriure la novel·la *El misteriós cas de Styles* (1920), i amb ella va inaugurar la seva carrera com a escriptora.

Els seus relats es caracteritzen pels sorprenents desenllaços i per la creació de dos originals detectius: Hercules Poirot i Miss Marple.

L'escriptora anglesa de novel·la negra Agatha Christie passà un temps a Mallorca entre 1932 i 1933. Gairebé no hi ha documents de la seva estada a l'illa, però sí que va fer una precisa descripció d'indrets, establiments i comerços que queden en bona part sintetitzats al relat *Problema en Pollensa* obra reeditada continuadament des dels anys setanta.

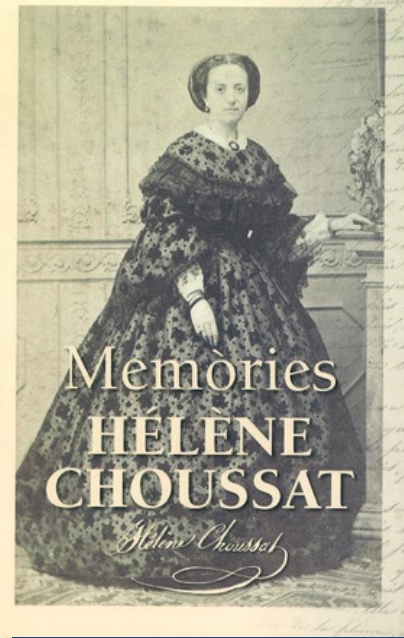
CHOUSSAT, HÉLÈNE

Memòries Hèlène Choussat 1810-1896

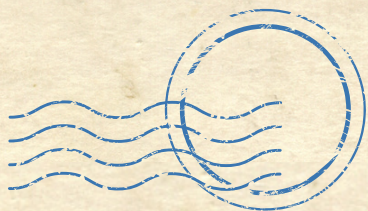
Palma, Ajuntament i Institut d'Estudis
Baleàrics, 2010

Hèlène Choussat va néixer a la vila de Castres (França). El 1830, amb la seva família, passà a viure a Mallorca, on va residir durant seixanta-sis anys. Era filla d'un comerciant francès, Isidore Choussat, que va ser canceller del Consolat de les Illes Balears.

La seva família es va integrar en l'alta societat palmesana. De fet, Hèlène es casà amb Bazile Canut, burgès i banquer. Després de la mort del marit, el 1844, estiuejà a Valldemossa, on Bazile Canut havia adquirit el 1844 una part de la Cartoixa. Choussat és l'autora de les memòries *Souvenirs Hèlène Choussat*, que s'editaren per primera vegada el 2010, per l'Ajuntament de Palma. Quan tenia 65 anys (el setembre de 1875) inicià la redacció d'aquestes memòries personals i familiars, les quals anaven dirigides al segon i únic fill que li quedava viu, Ernest Canut Choussat. Hi relata els moments transcendentals que va viure, com ara el terratrèmol de 1851, l'estada de Frédéric Chopin i George Sand o el seu segon matrimoni amb el revolucionari Émile Digeon.

DAVIS, ELENA

Elena Davis (Nova York, 1915 - Sóller, 2016) escriptora i bibliotecària, arribà a Mallorca el 1955 i el 1959 s'instal·là de manera definitiva a Sóller i Fornalutx. S'encarregà d'editar un conjunt d'obres de la periodista Anna Nicholas, resident a Sóller i que havia estat col·laboradora de rotatius com The Daily Mail, The Sunday Telegraph, The Independent o The Financial Times. L'autora té obres sobre Mallorca que han gaudit d'un èxit significatiu entre el públic anglosaxó: *A Lizard in My Luggage: Mayfair to Mallorca in One Easy Move* (2007), *Cat on a Hot Tiled Roof: Mayhem in Mayfair and Mallorca* (2008), *Goats from a Small Island: Grabbing Mallorcan Life by the Horns* (2009), *Donkeys on My Doorstep: Hoofing it in the Mallorcan Hills* (2010) i, finalment, *A Bull on the Beach: Enjoying the good life in Mallorca* (2012).

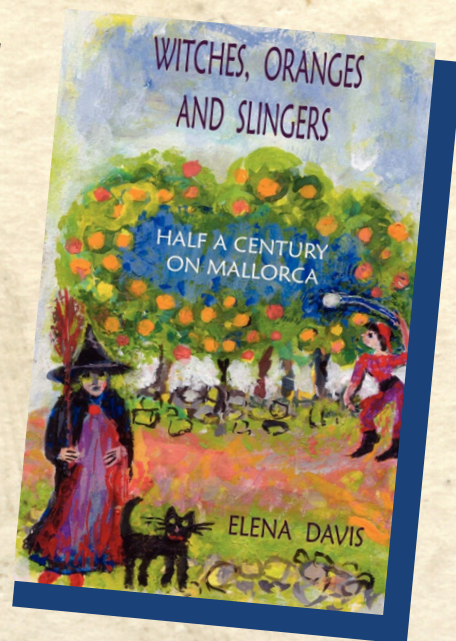
El 1963 va obrir una biblioteca de llibres en anglès a Sóller, al Bar Turismo. Aquest espai es va convertir en un lloc de reunió i arribà a tenir mils de volums de llibres. La biblioteca tancà el 1998.

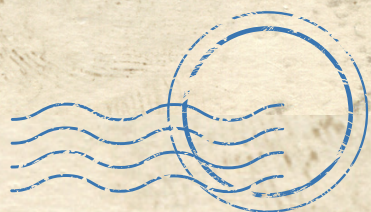
Witches, oranges and slingers. Half a century in Mallorca, 2006

Trafford Publishing

Documental RTVE. Entrevista a Elena Davis

D'ESTE, MARGARET

Margaret d'Este, viatgera i escriptora britànica, viatjà per les Balears el 1906. Passà un temps considerable a Mallorca, illa a la qual realitzà nombroses excursions (Lluc, Artà, Capdepera...). A partir dels seus apunts, el 1907 publicà *With a Camera in Majorca* (1907), traduïda al català com *A Mallorca amb una càmera*. Viatge per Mallorca, Menorca i Eivissa la primavera de 1906 (2014).

Margaret vingué acompanyada de la seva mare, la fotògrafa Mrs. R.M. King la primavera de 1906 en el vaixell *Miramar*, i durant la seva estada s'allotjaren al *Grand Hotel*. Les primeres 40 pàgines del llibre les dedica a Palma i, la resta, a pobles de l'illa. Són interessants les fotografies, especialment les de les murades.

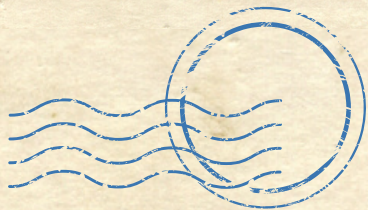
A Mallorca amb una càmera: viatge per Mallorca, Menorca i Eivissa la primavera de 1906

Palma, Jaume Boada Salom, 2014

Edició original: ***With a Camera in Majorca***, Londres, Nova York, Putnam's Sons, 1907

DURYEA, NINA LARREY

Mallorca the magnificent

Palma, Impr. La Esperanza, 1932

Edició original: *Mallorca the magnificent*,

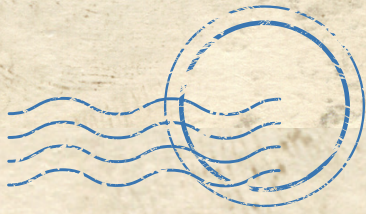
Londres, Faber, 1927

The pride of Maura. Sears publishing

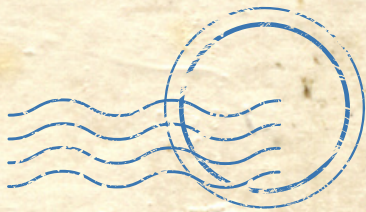
Nina Larrey Duryea (Massachusetts, 1874 - 1951). Escriptora i treballadora humanitària nord-americana. A començament de la Primera Guerra Mundial va fundar a Dianard (França) el "Duryea War Relief", una casa de socors per a tenir cura dels ferits de guerra francesos. Per aquesta labor li varen atorgar diverses medalles d'honor a Bèlgica, Rússia, Montenegro i els Estats Units. Gaudí de cert èxit com a escriptora conreant gèneres com ara la novel·la, el testimoni, la literatura de viatges i el teatre.

Duryea arribà a Mallorca el 1926 i va residir al Terreno (Palma). Va publicar *Mallorca the Magnificent* (1927), una guia turística amenitzada amb experiències personals. El pròleg d'aquesta obra el signà un altre autor anglosaxó resident a l'illa, Ralph Adams Cram (1863-1942), originari de New Hampshire (Estats Units) i futur autor de *The Cathedral of Palma de Mallorca* (1932), dedicat per complet a la Seu. Aquell mateix 1932, Larrey publicaria *The Pride of Maura*, text centrat en Mallorca on destaca aspectes sociopolítics dels habitants de l'illa.

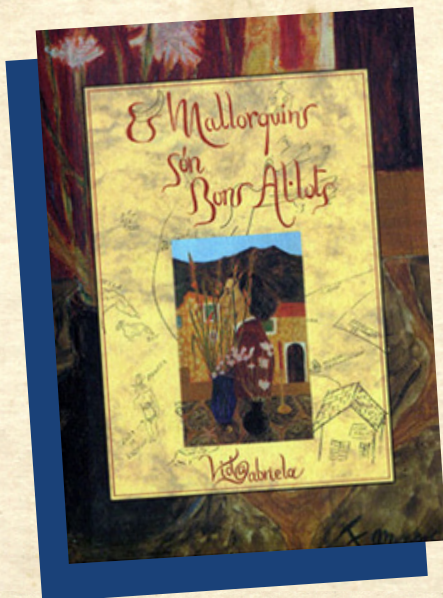
FAINLIGHT, RUTH

Fainlight, Ruth (1931-). Poeta i traductora nascuda a Nova York, però des de la seva adolescència va viure majoritàriament a Anglaterra. Molt influïda per la seva amiga, la poeta Sylvia Plath. Fainlight va viure a Mallorca amb el seu futur marit, el poeta Alan Sillitoe. Varen viure junts a Sóller fins al 1959. Els dos formaren part del cercle d'amistats de Robert Graves. Tampoc no coneixem cap obra que hagi escrit sobre Mallorca.

GABRIELA, VIDA

El 1953 arribà al poble de Deià l'escriptora Vida Gabriela (1922), filla d'un rabí de Brooklyn, acompanyada del seu marit, Bert Morton. A diferència de molts d'altres residents estrangers de l'època, aprengué la llengua pròpia de l'illa. Com a experiència resultant, el 1969 publicà de forma autoeditada el volum *Es mallorquins són bons al·lots*, reeditat el 1998 per José J. de Olañeta a la seva col·lecció La Foradada.

Es mallorquins són bons al·lots

Palma, Olañeta, 1998

Edició original: Palma, Imprenta Politécnica, 1969

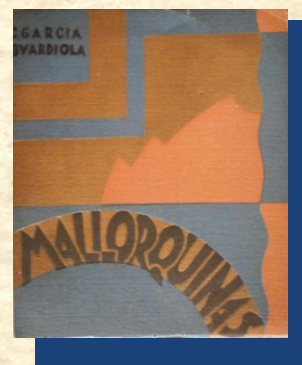
GARCIA GORDIOLA, CONSUELO

María Consuelo Garcia i Guardiola (Sitges, 1898 - Barcelona, 1983), periodista i novel·lista. Va estudiar Magisteri i va mostrar interès per l'escriptura, que va conrear en diferents gèneres com el periodisme i la novel·la. Li encantava viatjar, i anava sovint a Mallorca cercant-hi pau i tranquil·litat, illa que coneixia prou bé i que va plasmar en *Mallorquinas*.

En la seva obra fa una descripció de la ciutat, dels antics carrers, de la Llotja, Bellver, la Catedral, i altres esglésies, i dedica un capítol molt elogiós a l'Escola Normal de Mestres.

Mallorquinas

Barcelona, Talleres Gráficos Hostench, 1929

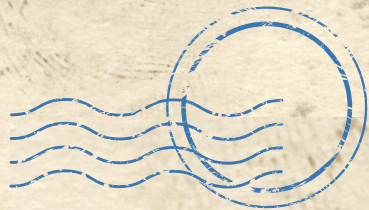
HARRISON, ADA

Esriptora i viatgera britànica. El 1922 es casà amb el dibuixant i il·lustrador Robert Sargent, amb el qual va emprendre una sèrie de viatges pel sud d'Europa.

El 1926 Ada May arribà a Mallorca. L'experiència li resultà tan gratificant que l'any següent publicà *A Majorca holiday*, llibre on, per altra banda, critica obertament les opinions de George Sand al voltant del caràcter dels seus habitants i també critica la irrupció del turisme. Durant la Segona Guerra Mundial va ser voluntària en els serveis d'infermeria de la Royal AirForce.

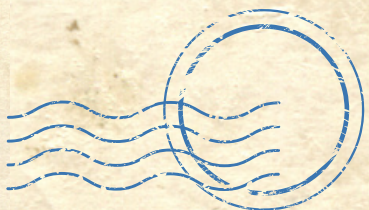
A Majorca holiday

Londres, Gerald Howe, [1927]

LARSEN, NELLA

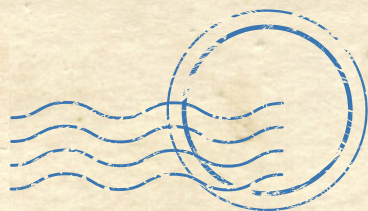
Larsen, Nella (1891-1964). Escriptora nord-americana. Amiga de Gertrude Stein. Després de rebre el Premi Guggenheim per la seva activitat literària, Larsen viatja a Europa i recalca a Mallorca i a París. Larsen arriba a Mallorca el 1931. La seva impressió de l'illa es reflecteix en la correspondència que manté durant aquests anys amb el seu marit i amb Carl Van Vechten, mecenes i amic personal de Nella Larsen i Gertrude Stein. A Van Vechten li comenta la bellesa de Mallorca i els avanços de la seva pròxima novel·la, *Crowning-Mercy*, que mai va publicar. Abans de proclamar-se la Segona República se'n va a París.

LAUGHLIN, CLARA ELIZABETH

Escriptora i viatgera nord-americana. Va néixer a Nova York el 1873 i morí el 1941. Va començar a fer feina a la revista *The Interior de Chicago* com a editora a l'edat de 18 anys. Va publicar multitud de llibres, que inclouen obres de caràcter biogràfic, relats curts i obres teatrals. El 1931, dins la sèrie "So You're Going To Spain!" inclou la recomanació del nou i confortable Hotel Formentor, situat a la platja de Formentor (Pollença) i explicava que s'hi podia pernoctar per 35 pessetes.

MERCEIN, ELEANOR (MRS. KELLY)

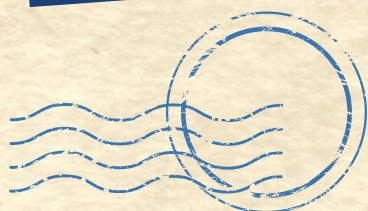
No es coneixen dades sobre la seva estada a les Balears. La seva novel·la *Sea Change* (1931), il·lustrada per Amy Hogeboom, va ser publicada per entregues. Transcorre a Mallorca i relata el romanç d'un jove nord-americà i una jove mallorquina.

A Spanish Holiday
1930

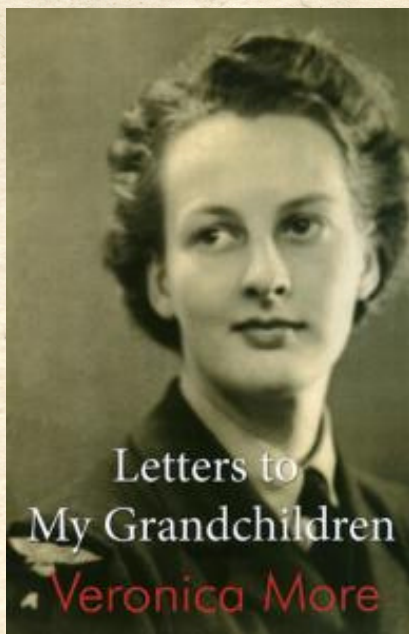
Sea change

Londres, Harper & Brothers
Publishers, 1931

MORE, VERONICA

Veronica More (Escòcia, 1919) va ser espia, escriptora i periodista. En plena Segona Guerra Mundial, aquesta valenta dona escocesa interceptava i transcrivia els missatges de ràdio dels pilots alemanys i va treballar sis mesos a Bletchley Park, la instal·lació militar britànica on es varen fer els treballs de desxiframent de codis nazis durant la Segona Guerra Mundial. El 2014 s'estrenà al cinema la pel·lícula *Descifrando Enigma* (The Imitation Game) sobre Bletchley Park.

El 1956 conegué per primera vegada Fornalutx, el que seria el seu poble. Hi arribà juntament amb els seus fills i marit, cercant un lloc on el seu marit, Tom Weedon, pogués millorar la seva delicada salut. Veronica amb 40 anys, el 1959, va quedar viuda. El 1962 retornà a Anglaterra per a treballar al Servei Voluntari de Dones i, més endavant, un cop jubilada, el 1979 es traslladà a viure a Mallorca.

Retirement in Mallorca-Jubilación són unes memòries on conta els seus viatges i experiències. A més hi fa menció de la seva participació en la Segona Guerra Mundial. Té altres obres publicades que contenen part de la seva vida, com *Letters to my grandchildren*.

Retirement in Mallorca-Jubilación

Versió en anglès i castellà. Traducció al castellà per Trinidad Morell Serra
Brighton, Pen Press, 2014

Més informació:

NIN, ANAÏS

Anaïs Nin (París, 1903 - Califòrnia, 1977), era filla de la cantant d'òpera danesa i cubano-francesa Rosa Culmell i del pianista i compositor cubà d'ascendència catalana, Joaquim Nin. El 1914 es traslladà amb la mare a Nova York. Allà començà a escriure el seu diari (publicat). Un cop casada, amb el banquer Hugh Parker, passà a viure a París (1924) i se submergeix en l'escriptura. Els anys 40 començà a escriure narrativa eròtica juntament amb Henry Miller i altres amics. Aquestes obres varen ser publicades a la dècada dels 70.

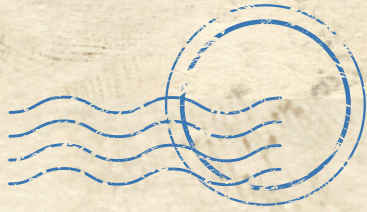

Anaïs Nin estiuèjà a Deià l'estiu de 1941. Aquella estada va inspirar "Mallorca", un text d'alta càrrega eròtica que aparegué a la miscel·lània pòstuma Delta of Venus (1977). L'escriptora Carme Riera investigà sobre la veracitat de la història basada en Mallorca, on conta la relació de Maria, la filla d'un pescador, i un jove americà. Aquesta recerca fou descrita a "El Reportaje", que forma part de l'obra Doce relatos de Mujeres, Madrid, Alianza, 1982.

Delta of Venus: erotica

Londres, Star, 1978

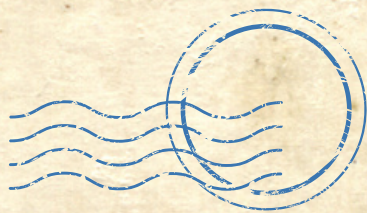
PFLAUM, MELANIE

Melanie Pflaum (Missouri, 1909 - Alacant, 2004) novel·lista i periodista nord-americana. Es va casar el 1932 amb Irving Peter Pflaum, editor estranger del Sun Times, autor de Tragic Island. Varen viure a Chicago, Espanya, Londres, Cuba i Nova Zelanda. Melanie i Irving estigueren a Espanya durant la Guerra Civil Espanyola i l'obra Bolero s'inspira en les seves experiències durant aquell conflicte.

A Mallorca, el matrimoni residí al barri de Gènova (Palma), entre 1933 i 1939. Anys després, Melanie publicà Bolero (1956), una novel·la que transcorre a Valldemossa i conta la història de l'escultora i pintora mallorquina Pazzis Sureda. Durant la seva estada a l'illa, el seu espòs va ser periodista al diari mallorquí Majorca Sun

Bolero, a novel

Nova York, St. Martin's Press [1957]

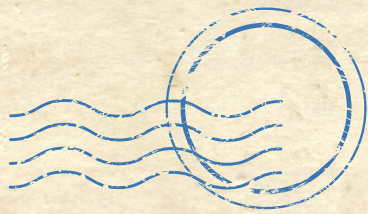

RICHERT, GERTRUDE

Gertrud Richert (Groß Strehlitz, 1885 - 1965). Doctorada en Filologia, visqué com a escriptora independent a Barcelona. Autora de llibres d'idiomes i d'obres d'història de l'art. L'any 1927 publicà el llibre Barcelona, on conta petites excursions a Mallorca

Barcelona

Hamburg, Hanseatische Verlagsanstalt, 1927

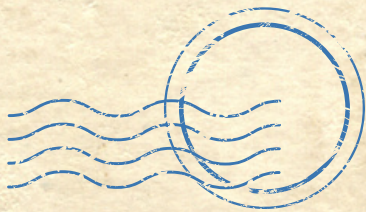

RIDING, LAURA

Riding, Laura (Nova York, 1901 - Florida, 1991). Poeta avantguardista i crítica literària americana. Va néixer a Nova York, filla de pares jueus austríacs. El 1925 es va divorciar del seu primer espòs, Louis Gottshalk. Laura va començar una relació epistolar amb Robert Graves. El 1929

arribaren a Mallorca i s'instal·laren a Deià. Durant els quasi 13 anys que Laura estigué a Europa, primer a Anglaterra i després a Mallorca, va escriure uns vint llibres de poesia, crítica i història. Juntament amb Robert Graves va fundar una petita però important editorial, Seizin Press. Quan esclata la Guerra Civil, Laura Riding, abandona Mallorca i no hi tornarà mai més.

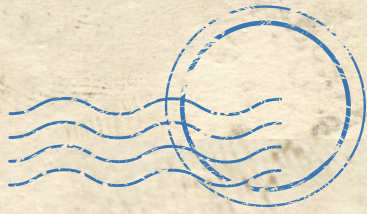

RUMBUCHER, KLARA

Klara Rumbucher (Baviera, 1882). Autora de diversos llibres de viatges, probablement vingué a Mallorca a començaments de l'any 30. Publicà el 1934 Primavera espanyola: de Cadis a Barcelona, on dedica un capítol a "l'illa daurada" amb descripcions paisatgístiques.

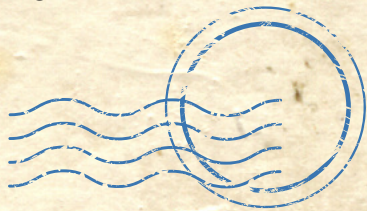

Frühling in Spanien: von Cadiz nach Barcelona
Munic, F. Bruck Mann, [1934]

RUSSELL, DORA

Russell, Dora (1894-1986). Escriptora anglesa, líder feminista i activista socialista. Coneguda per la seva lluita en favor dels drets de la dona i per ser l'esposa en segones núpcies de l'intel·lectual i filòsof Bertrand Russell. Ambdós comencen una relació l'any 1919 i primer viatgen a Barcelona i després a Mallorca, on arriben l'abril de 1920 per a passar-hi unes breus vacances. Descriu les seves vacances a Mallorca a la seva autobiografia *The Tamarisk Tree* (1975), i va traduir al castellà *Hypatia*.

SAND, GEORGE

George Sand, pseudònim d'Amandine-Aurore-Lucile Dupin, escriptora francesa (París 1804 - Nohant 1876). Va fer una estada de tres mesos a Mallorca durant l'hivern de 1838-1839, juntament amb els seus dos fills i el músic Frederic Chopin. Arribaren a Palma el mes de novembre de 1838 i en un primer moment estigueren allotjats a Son Vent (Establiments). Després passaren la major part de la seva estada a la Cartoixa de Valldemossa.

George Sand dirà a la seva obra que els tres edificis principals de Palma són la Catedral, la Llotja i el Palau Reial. En descriu també d'altres ben importants, com la casa consistorial, on destaca les pintures de Ramon Llull i Sant Sebastià; com feien altres viatgers, comentà el palau i la rica biblioteca del comte de Montenegro o el castell de Bellver, que en aquell moment era una de les presons més dures, i Sand recordava el pas de Jovellanos per aquesta. Poc temps després de la seva estada a Mallorca, el 1841, publica la famosa obra *Un hivern a Mallorca*, on descriu les seves impressions sobre el paisatge i el caràcter dels habitants de l'illa. A Mallorca se'n va fer una primera edició el 1932 per la impremta Tous.

Un hiver à Majorque

Revue des Deux Mondes, 1841

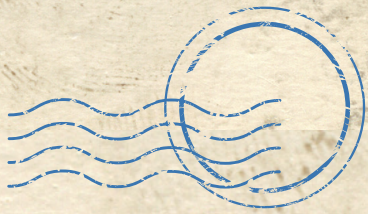
1a edició en castellà, Palma, 1902 ; en català, Barcelona, 1992

Un invierno en Mallorca

Pel·lícula dirigida per Jaime Camino
1969. 106 min.

SHEPPARD, MARGARET KINLOCH

Lady Sheppard és el pseudònim de l'aristòcrata anglesa Margaret Kinloch Forbes (1880-1963) qui, a partir del 1925, va residir llargues temporades a Fornalutx, prop de Sóller. És l'autora de dos llibres de viatges sobre Mallorca, un de Txecoslovàquia (1938) i un altre de Suècia (1956). En *A Cottage in Majorca*, del 1936, explica el seu recorregut per Menorca i les Pitiüses, quan encara no havia decidit establir-se a l'illa.

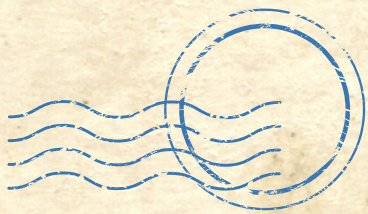
El trajecte marítim de l'escriptora de Barcelona a Menorca, contràriament al que era habitual, va ser plàcid. Quan el vaixell entrava al llarg port de Maó li sembla "tan meravellós i protegit que bé mereix els versets atribuïts a Andrea Doria". L'autora és extremadament sensible al llegat britànic; en passar pel poble del Castell recorda que els anglesos el varen batejar com Georgetown.

A cottage in Majorca

Londres, Skeffington, 1936

Mediterranean Island

Londres, Skeffington and son Ltd, [19.?)

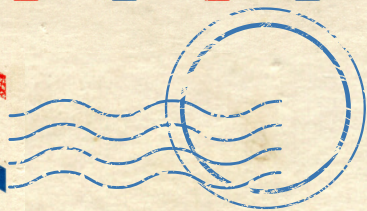

SAWYER, RUTH

Ruth Sawyer (1880-1970). Escriptora nord-americana de ficció i literatura infantil. Va néixer a Boston. El 1931 va viatjar a Espanya al costat del seu marit, Albert C. Durand, en la seva tasca d'investigació i recopilació de contes. De la seva estada publica *Picture Tales from Spain* (1934), el conte infantil Tono Antonio i el llibre de viatges *My Spain* (1967). Aquest darrer llibre descriu el seu pas per Mallorca, encara lliure de turistes i destaca la riquesa del folklore de l'illa

My spain

Nova York, Viking, 1967

STEIN, GERTRUDE

Gertrude Stein (Pennsilvània, 1874 - París, 1946) va ser una escriptora de novel·les, poesia i teatre, considerada una pionera de la literatura modernista. Entre 1915 i 1916, l'escriptora i la seva parella, Alice Babbette Toklas (Califòrnia, 1877 - París, 1967), s'instal·laren al barri del Terreno, després d'una sèrie de visites a Mallorca el 1911 i el 1912, coincidint amb William Cook. Des de l'aleshores, Stein signaria un conjunt de texts inspirats o ambientats en l'illa: "Mallorca Stories", "I like it to be a play", "Polybe in Port. A curtain raiser" o "Don't let us go away", entre d'altres. Fou ella qui recomanà a Robert Graves visitar Mallorca, indret al qual es referí constantment com a "paradís".

Pel que fa a l'obra *Autobiografia d'Alice B. Toklas*, es convertí en el major èxit de vendes. Amb Alice varen viure al carrer del Dos de Maig del Terreno. Precisament va ser en aquesta casa que Stein va escriure bona part de les obres teatrals que posteriorment publicà com *Geography and Plays* (1922).

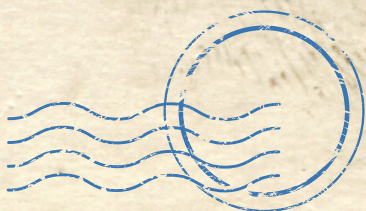
Autobiografia d'Alice B. Toklas

Barcelona, L'Avenç, 2019

Edició en castellà: Màlaga, ed. Extra
vertida, 2021

VIATGERES CIENTÍFIQUES

BATE, DOROTHEA M. ALICE

Dorothea M. Alice Bate (1879-1951) és, potser, la científica més coneguda de les que arribaren a Mallorca el segle XIX pel seu descobriment del fòssil del *Myotragus* l'any 1909.

Paleontòloga, zoòloga i ornitòloga britànica, fou la primera dona contractada com a científica, als deu anys, al Museu d'Història Natural de Londres. A Mallorca, va descobrir una espècie extinta d'artiodàctil, que va denominar *Myotragus*, i el liró gegant (*Hypnomys morpheus*) de la mida d'un esquirol.

Shindler, Karolyn (2019) ***Dorothea Bate i Myotragus balearicus: Una científica valenta, pionera en la recerca de fòssils Palma***, Consell de Mallorca. Departament de Participació Ciutadana i Presidència.

Martínez, Elisa (2018). ***Dorothea Bate: la caçadora de fòssils que va descobrir el Myotragus balearicus*** (còmic). Palma, Consell de Mallorca, 2018

HAWKES, JACQUETTA

Arqueòloga i novel·lista. El 1950 vingué a Mallorca per a ajudar a Robert Graves en la seva obra sobre la Deessa Blanca. El marit d'ella, Christopher Hawkes, també arqueòleg, assessorà Graves sobre la contextualització històrica del culte a la Deessa Blanca.

Les seves teories sobre la ginecocràcia prehel·lènica foren molt influents entre els cercles feministes i pacifistes. Difon la imatge d'una societat primitiva matriarcal, antibèl·lica i creativa que donava culte a una deessa en el si d'una religió que unificava tots els pobles. Publicarà un resum de la seva tesi, *Dawn of the God* (1968), que va ser traduït a diversos idiomes.

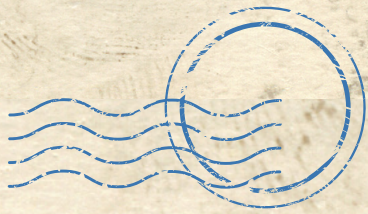

MURRAY, MARGARET ALICE

Científica i feminista nascuda a Calcuta el 1863 i morta amb 100 anys el 1963. Especialitzada en la recerca sobre bruixeria europea, deixà grans treballs com *The Witch-Cult in Western Europe* (1921) i *The God of the Witches* (1933).

Va exercir també d'arqueòloga i va excavar a l'illa de Menorca per a la Universitat de Cambridge el 1930 i 1931. Murray dedicà gran part de la seva carrera a l'arqueologia de la Mediterrània. És possible que vingués a Mallorca.

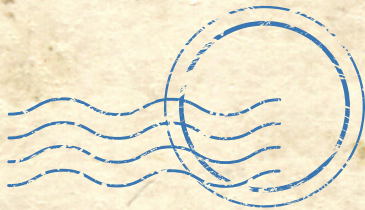

SEEGER, ELSE

Autora d'interessants estudis prehistòrics o folklòrics de les Illes Balears, que visità entre 1909 i 1913. Va escriure algunes obres sobre talaiots i, el 1910, en el llibre *Streifzüge auf Mallorca* (Excursions per Mallorca) lloa les belleses de la natura, llengua, música i costums de l'illa.

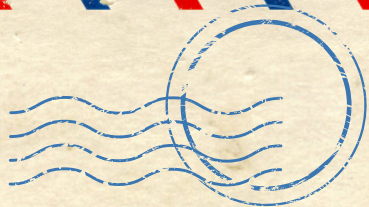
VIATGERES ARTISTES

DE SAINT PHALLE, NIKI

Model, pintora i escultora francoamericana. Entre 1953 i 1955 es va instal·lar a Deià, lloc on va néixer el seu fill Philip Abdi. La lectura de *The White Goddess* i les seves converses amb Graves la motivaren a crear figures de deesses.

RAMBOVA, NATACHA

Natacha Rambova (Salt Lake City, 1897 - Pasadena, 1966). Ballarina i artista que va recalar a Mallorca els anys 30. Va treballar com a ballarina, dissenyadora de decorats i vestuaris per a Hollywood els anys 20 i era l'esposa de l'actor Rodolfo Valentino. Viuda del primer matrimoni, va arribar a Mallorca entre 1931 i 1932 i va residir-hi quasi cinc anys. Va viure a tres indrets diferents com El Terreno, Gènova (on feu amistat amb Pazzis Sureda) i Peguera. Rambova es va dedicar a l'explotació turística de les coves de Gènova.

A més, va ser testimoni de les crueltats de la Guerra Civil a Mallorca. Hi ha tres fotografies que feren el seu nou marit, un militar aristòcrata, i ella que s'han publicat al llibre que va escriure Michael Morris sobre la seva biografia. S'ha especulat amb la hipòtesi de si treballà com espia, però no s'ha pogut comprovar i tampoc no se sap el motiu de la seva marxa en plena guerra. La Perifèrica Produccions realitzà un documental, *Darrere l'ombra de Natacha Rambova*, dirigit per Georgina Sas, que s'estrenà el 2019 al festival Atlàntida Film Fest.

**Natacha Rambova. Madam Valentino:
las muchas vidas de Natacha Rambova**
Barcelona, Circe, 1994

AGUARELES, Antoni "**L'ombra de
Natacha Rambova sobre Cala Fornells**"
a Entorn de Calvià, núm. 12, 2021.

ESTUDIS ON TROBAR MÉS INFORMACIÓ

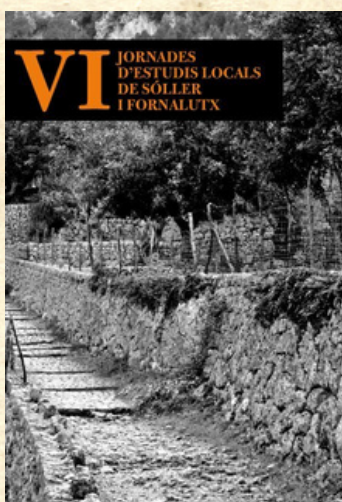
Canyelles, Tomeu; Morales, Elisabet (2020). "**Turisme cultural i literatura. Panoràmica d'autors anglòfons a Mallorca des del segle XIX fins al temps present**" a Gomila, B. (ed.). Turisme cultural. Anàlisi, diagnòstic i perspectives de futur. Palma, Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball.

Deyà, Jaume; Mora, Aina (2012). **Viatgers de principis del segle XX a Sóller i Fornalutx (1900-1920)**. VI Jornades d'Estudis Locals de Sóller i Fornalutx, Ajuntament de Sóller, p. 83-100.

Fiol Guiscafré, Joan Miquel (1992). **Descobrint la Mediterrània: viatgers anglesos per les Illes Balears i Pitiüses el segle XIX**. Palma, Miquel Font Editor

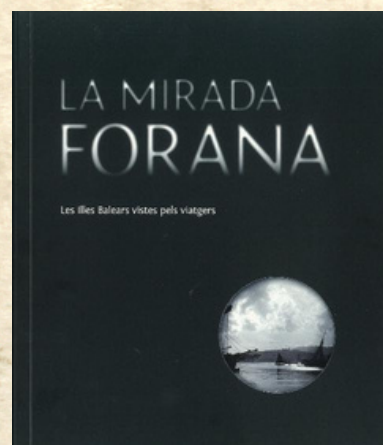
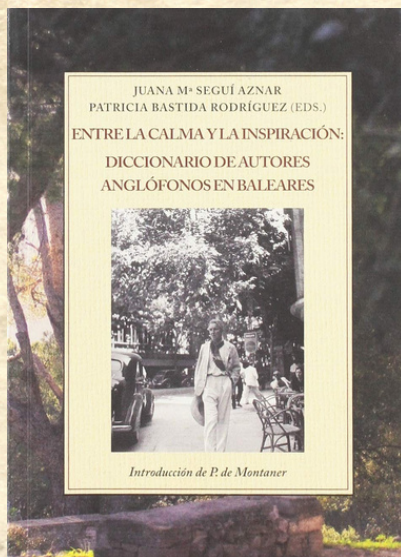
Garcial Boned, Germà (2003) **Mallorca vista per viatgers alemanys**. Palma, Miquel Font ed.

La musa i la mar: Viatgers, artistes i escriptors anglòfons a Mallorca (1900-1965) (2015). Palma, Ajuntament de Palma

Riera, Carme (direcció i edició de textos a cura de) (2011). **La mirada forana: les illes Balears vistes pels viatgers**. Palma, Govern Balear, Conselleria de Presidència.

Seguí Aznar, Joana; Montaner, Pedro de (intr.) (2015). **Entre la calma y la inspiración: diccionario de autores anglófonos en Baleares**. Palma, Olañeta ed.

DONES VIATGERES A MALLORCA, SEGLE XIX-XX:

artistes, científiques, investigadores i escriptors

Guia de lectura

**8 DE MARÇ DIA
INTERNACIONAL
DE LA DONA**

BIBLIOTECA DE CORT

març 2022

BIBLIOTECA DE CORT

PLAÇA DE CORT, 1

07001 PALMA